

Orosanmälningar/ Barn och unga som far illa

Storumans kommun

2023-12-19

Gustaf Almqvist - Projektledare

Henric Eliasson - Projektmedarbetare

*Karin Magnusson, kvalitetssäkrare, certifierad kommunal
revisor*

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Storumans kommun genomfört en granskning vars syfte är att bedöma om omsorgsnämnden respektive fritids-, kultur- och utbildningsnämnden bedriver en ändamålsenlig verksamhet vad gäller att uppmärksamma barn som far illa och hanteringen av orosanmälningar samt om det sker med en tillräcklig intern kontroll.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att omsorgsnämnden respektive fritids-, kultur- och utbildningsnämnden **inte helt** bedriver en ändamålsenlig verksamhet när det gäller att uppmärksamma barn som far illa och hanteringen av orosanmälningar. Den interna kontrollen inom granskade områden bedöms vara **inte helt** tillräcklig.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga.

Revisionsfrågor	Bedömning	
Säkerställer nämnderna att det finns rutiner avseende arbetet med orosanmälan i skolverksamheten?	Delvis	
Säkerställer omsorgsnämnden att det finns ändamålsenliga rutiner för hantering av inkomna orosanmälningar?	Delvis	
Säkerställer nämnderna att det finns system för egenkontroll som gör att de kan uppmärksammas om eventuella brister kopplat till orosanmälan?	Nej	

För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten.

Mot bakgrund av granskningsresultaten vill vi lämna följande rekommendationer till omsorgsnämnden och fritids-, kultur-, och utbildningsnämnden:

- Att fritids-, kultur-, och utbildningsnämnden säkerställer att det finns reviderade styrdokument som tydliggör hur arbetet avseende orosanmälningar ska hanteras och att dessa finns tillgängliga för samtlig personal inom skolan
- Att omsorgsnämnden säkerställer att det finns dokumenterade rutiner som tydliggör handläggningen och ansvarsfördelningen av inkomna orosanmälningar
- Att omsorgsnämnden säkerställer en efterlevnad till processtödet avseende återkoppling till anmälare om utredning inleds eller ej
- Att omsorgsnämnden säkerställer att utöva egenkontroll med den frekvens och i den omfattning som krävs för att kunna säkerställa verksamhetens kvalitet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Inledning.....	3
Bakgrund.....	3
Syfte och revisionsfrågor.....	3
Revisionskriterier.....	3
Avgränsning.....	4
Metod.....	4
Granskningsresultat.....	5
Rutiner kring arbetet med orosanmälningar.....	5
Ändamålsenliga rutiner för inkomna orosanmälningar.....	8
System för egenkontroll.....	11
Samlad bedömning.....	14
Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor.....	14
Rekommendationer.....	14

Inledning

Bakgrund

Orosanmälningar till socialtjänsten är en viktig del i samhällets skyddsnät och en möjlighet att tidigt fånga upp barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa. Enligt Socialstyrelsen har antalet orosanmälningar ökat under de senaste åren. En majoritet av anmälningarna lämnas av yrkesverksamma som är skyldiga enligt lag att genast anmäla om de misstänker att ett barn far illa. Det är av stor vikt att det i kommunen finns ändamålsenliga rutiner för att upptäcka barn och unga som riskerar att fara illa och att rutinerna efterlevs. Det behöver också finnas tillgång till tidiga insatser för att möta och förebygga riskerna för att barn ska fara illa. Det är även viktigt att det finns en ändamålsenlig organisation för hantering av inkomna orosanmälningar.

De förtroendevalda revisorerna i Storumans kommun har i sin risk- och väsentlighetsanalys funnit skäl att granska kommunens arbete med orosanmälningar gällande barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa.

Syfte och revisionsfrågor

Syfte med granskningen är att bedöma om omsorgsnämnden respektive fritids-, kultur- och utbildningsnämnden bedriver en ändamålsenlig verksamhet vad gäller att uppmärksamma barn som far illa och hanteringen av orosanmälningar samt om det sker med en tillräcklig intern kontroll.

Följande revisionsfrågor ska besvaras:

1. Säkerställer nämnderna att det finns rutiner avseende arbetet med orosanmälan i skolverksamheten?
2. Säkerställer omsorgsnämnden att det finns ändamålsenliga rutiner för hantering av inkomna orosanmälningar?
3. Säkerställer nämnderna att det finns system för egenkontroll som gör att de kan uppmärksammas om eventuella brister kopplat till orosanmälan?

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar. Granskningen genomförs med utgångspunkt i nedanstående revisionskriterier

- Kommunallagen (2017:725): 6 kap. 6 §
- Socialtjänstlagen (2001:453):
- 5 kap. 1 §,
- 11 kap. 1 - 1 a §§,
- 1 kap. 1 - 1 c §§
- Skollag (2010:800): 4 kap, 29 kap. 13 §
- Socialstyrelsens handböcker och föreskrifter på området

Avgränsning

Granskningen avgränsas till barn i grundskola och ovanstående revisionsfrågor. Granskningen avgränsas till år 2023 med undantag för den sista revisionsfrågan där underlag från de senaste 12 månaderna kommer att granskas.

Metod

Granskningen har skett genom dokumentanalys samt genom intervjuer med nyckelpersoner inom socialtjänst samt grundskoleverksamhet. Följande intervjuer har genomförts:

- Intervju med IFO-chef samt förste socialsekreterare
- Gruppintervju med socialsekreterare
- Gruppintervju med ett urval av rektorer
- Gruppintervju med representanter från skola och elevhälsa

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Granskningsresultat

Rutiner kring arbetet med orosanmälningar

Revisionsfråga 1: Säkerställer nämnderna att det finns rutiner avseende arbetet med orosanmälan i skolverksamheten?

Enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (SoL) är yrkesverksamma inom bland annat skolan skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Denna skyldighet framgår även i skollagen som hänvisar till bestämmelserna i socialtjänstlagen.

Socialnämnden bör enligt 14 kap. 1 a § SoL erbjuda barnet, vårdnadshavaren och den som gjort anmälan ett möte om det med hänsyn till barnets bästa är lämpligt. Ett sådant möte kallas anmälningsmöte och avser enbart anmälare som omfattas av anmälningsskyldigheten i 14 kap. 1 § SoL. Skolpersonal är skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd och skydd.

Socialnämnden får enligt 14 kap. 1 b § SoL informera den som gjort en anmälan som gäller barn om att en utredning har inletts, inte har inletts eller redan pågår. Sådan information ska på begäran lämnas till anmälaren om det med hänsyn till omständigheterna inte är olämpligt att göra detta. I likhet med vad som gäller för anmälningsmöte gäller bestämmelserna om återkoppling endast anmälare som omfattas av anmälningsskyldigheten i 14 kap. 1 § SoL.

lakttagelser

Vi har inom ramen för granskningen tagit del av dokumentet "*Elevhälsoplan - Storumans kommun*". I dokumentet framgår det att planen har reviderats av det centrala elevhälsoteamet under läsåret 2017/2018 och i samband med detta presenterats för fritid-, kultur- och utbildningsnämnden. Elevhälsoplanen är kommunövergripande, gäller tillsvidare, och ska ge vägledning om hur elevhälsoarbetet på de olika enheterna ska bedrivas. I elevhälsoplanen finns ett antal avsnitt som berör granskningsområdet. Det framgår att alla som arbetar inom skolan är skyldiga att anmäla till socialtjänsten vid misstanke om att ett barn far illa och att det räcker med en misstanke för att anmälningsskyldigheten ska gälla. Därtill framgår det att socialtjänsten kan konsulteras om det råder osäkerhet kring ett barns situation. Elevhälsoplanen tydliggör att det inte finns krav på hur en anmälan ska utformas men att den bör göras skriftligt. Enligt planen kan en muntlig anmälan göras vid akuta fall (exempelvis misshandel, sexuella övergrepp, allvarliga psykiska eller drogrelaterade problem) för att sedan kompletteras med en skriftlig. I dokumentet framgår det att mindre akuta ärenden kan avse brister i omsorgen, skolfrånvaro, samt utåtagerande beteende. Elevhälsoplanen uppges finnas tillgänglig på intranätet och att all personal inom skolan därmed har tillgång till dokumentet. Det ges däremot uttryck för att all personal inom skolan inte har som vana

att läsa informationen som finns på intranätet och att det finns en risk för att exempelvis lärare inte vet att information avseende orosanmälningar finns i elevhälsoplanen.

Enligt planen är det första steget för personal inom skolverksamheten att lyfta oron med det lokala elevhälsoteamet som upprättar dokumentation och en plan kring anmälan tillsammans med den som upplevt oro men att det alltid är rektor som skriver under och skickar in en orosanmälan. Elevhälsoplanen tydliggör att den som lämnat in en anmälan i normalfallet kan få veta att anmälan tagits emot av socialtjänsten och av vem samt om en utredning inleds eller redan pågår. Den tydliggör också att den som lämnat en anmälan är skyldig att lämna alla uppgifter som kan vara av betydelse i socialtjänstens utredning.

I intervjuer uppges det inte finnas några förvaltningsövergripande riktlinjer eller skolenhetsspecifika rutiner på som beskriver hur arbetet med orosanmälan ska gå till utöver elevhälsoplanen. Det ges uttryck för att det bland personalen inom skolan finns en generellt sett hög medvetenhet om anmälningsskyldigheten men att det kan finnas en osäkerhet om hur en anmälan ska upprättas. Vidare beskrivs att orosanmälningar kan göras i dialog med elevhälsan och rektorer. Skolan uppger sig i regel använda sig av den e-tjänst för orosanmälningar som både finns tillgänglig på kommunens intranät samt den externa hemsidan. Vi har tagit del av ett utklipp från den information som finns tillgänglig på intranätet. I urklippet framgår det information avseende anmälningsskyldighet samt hur man ska gå tillväga vid akut oro.

I intervjuer uppges det inte finnas några generella rutiner eller metoder för att upptäcka barn som far illa utan att detta sker i det vardagliga arbetet och att det ingår i elevhälsans grundläggande uppdrag. I intervjuer uppges hög frånvaro samt svårigheter i skolan vara de mest förekommande anledningarna till att skolan upprättar en anmälan om oro. Det ges uttryck för att det finns en risk att barn och elever med hög frånvaro riskerar att hamna mellan stolarna då de befinner sig i gränslandet mellan nämndernas/verksamheternas ansvar. Vi har inom ramen för granskningen tagit del av dokumenten:

- Frånvaro till närvaro - Problematisk skolfrånvaro - processtöd i samverkan (daterat 2023-03-02)
- Riktlinjer vid skolfrånvaro - Storumans kommuns skolor (reviderad 2020-11-05)
- Stödmaterial gällande hedersrelaterat våld och förtryck (reviderat 2019-03-18)

Syftet med processtödet är, enligt dokumentet, att underlätta för verksamma att förebygga och främja närvaro men även uppmärksamma, utreda, stödja, ge insatser i rätt tid av rätt resurs samt samordna samverkan för barnet/ungdomen och föräldrarna vid frånvaro. Målgruppen är barn och ungdomar som går grundskolan i Storumans kommun. Vi noterar att dokumentet innehåller beskrivningar av bland annat skolans, elevhälsans och socialtjänstens verksamhet. Dokumentet innehåller därtill en beskrivning om anmälningsplikten samt en processkarta med tillhörande förklaringar som behandlar följande områden:

- Orosanmälan
- Skyddsbedömning
- Kartläggning (förhandsbedömning)
- Utredning
- Insatser

I processtödet framgår att verksamheter som har anmälningsskyldighet bör ha tydliga rutiner för hur en anmälan ska göras. Därtill framgår det att den som omfattas av anmälningsplikten även har uppgiftsskyldighet och därmed har en skyldighet att lämna de uppgifter som kan ha betydelse för socialtjänstens utredning. Enligt dokumentet ska socialtjänsten återkoppla till anmälaren om utredning inleds eller ej. Vid genomgång av nämndernas protokoll framgår det att fritids, kultur- och utbildningsnämnden tog del av information avseende processtödet 2023-05-29 § 54. Omsorgsnämnden tog i samband med godkännandet av tertiärrapport januari - april 2023 vid sammanträdet 2023-05-17 § 34 del av information avseende processtödet. I intervjuer uppges processtödet vara nytt och ännu inte fullt ut implementerat i verksamheterna men att det under våren 2024 ska genomföras en workshop avseende det där chefer och medarbetare inom bland annat skola och socialtjänst ska delta. I intervjuer framgår det att, även om processtödet tydliggör rutiner kring orosanmälningar, är det huvudsakliga syftet med dokumentet att underlätta och förbättra samverkan kring barn och unga som har större eller mindre skolfrånvaro.

Riktlinjen avseende skolfrånvaro tydliggör hur kommunens skolor ska arbeta för att främja närvaro och hur de ska agera vid frånvaro. Vi noterar att riktlinjen inte innehåller beskrivningar om hur och i vilket läge socialtjänsten ska involveras. Syftet med dokumentet avseende hedersrelaterat våld och förtryck är att vara ett stöd för att personal inom skolan ska kunna identifiera och möta elever som misstänks vara utsatta för hedersförtryck. Dokumentet tydliggör skolans anmälningsskyldighet samt exempel på hur socialtjänsten bör involveras i detta arbete.

I intervjuer ges det en varierad bild av hur väl fungerande samverkan mellan skolan och socialtjänsten är i det vardagliga arbetet. Personal inom skolan upplever många gånger att återkopplingen från socialtjänsten i samband med en anmälan är bristfällig samt att samverkan i större utsträckning brister när det kommer till yngre elever. Det ges även uttryck för att man upplever att benägenheten att anmäla oro skiljer sig åt mellan centralorten och de mindre orterna i kommunen. Personal inom skolverksamheten upplever även att det finns ett behov av en reviderad elevhälsoplan och riktlinjer som tydliggör nämndernas skyldigheter och ansvar avseende samverkan. Vi har tagit del av ett antal dokument som beskriver kommuninterna samverkansforum där skolan och socialtjänsten är delaktiga. Eftersom dessa dokument inte innehåller information avseende orosanmälningar redogörs de inte för i revisionsrapporten.

Bedömning

Säkerställer nämnderna att det finns rutiner avseende arbetet med orosanmälan i skolverksamheten?

Delvis.

Utifrån genomförd granskning är vår bedömning att det finns rutiner avseende arbetet med orosanmälan i skolverksamheten samt att rutinerna även finns dokumenterade i form av en elevhälsoplan och ett processtöd för samverkan mellan nämnderna. Vår uppfattning är att det processtöd som nyligen tagits kan ge ökade förutsättningar för ett enhetligt arbetssätt och en mindre skillnad mellan olika skolors benägenhet att anmäla. Bedömningen baseras därtill på att det finns ett behov av att de styrande dokumenten är kända bland samtliga yrkesverksamma inom skolverksamheten. Vi ser det även som väsentligt att elevhälsoplanen revideras och att det ansvar som enligt lagstiftningen åligger varje anställd tjänsteperson tydliggörs så att nuvarande arbetssätt inte vilseleder personalen.

Ändamålsenliga rutiner för inkomna orosanmälningar

Revisionsfråga 2: Säkerställer omsorgsnämnden att det finns ändamålsenliga rutiner för hantering av inkomna orosanmälningar?

Det finns inte några regler om hur en anmälan ska göras. Oavsett om den görs muntligt, skriftligt eller anonymt ska den tas emot av socialnämnden. Det finns däremot flera bestämmelser som reglerar hur socialnämnden ska hantera inkomna orosanmälningar. I socialtjänstlagen anges att det för utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. I lagen finns det krav på att nämnden ska använda handläggare som har avlagt svensk socionomexamen eller annan relevant examen på minst grundnivå i högskolan för utförande av sådana uppgifter inom socialtjänsten rörande barn och unga som innefattar:

- bedömning av om utredning ska inledas
- utredning och bedömning av behovet av insatser eller andra åtgärder
- uppföljning av beslutade insatser.

Nämnden ansvarar för att den handläggare som självständigt utför de arbetsuppgifter som avses ovan har tillräcklig erfarenhet för uppgiften. Ytterligare bestämmelser om hur orosanmälningar ska hanteras finns angivet i socialtjänstlagen samt i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd.

Enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd ska den som bedriver socialtjänst identifiera, beskriva och fastställa de processer i verksamheten som behövs för att säkra verksamhetens kvalitet. Med stöd av ledningssystemet ska socialnämnden planera, leda, kontrollera, följa upp, utvärdera och förbättra verksamheten. Det ingår i arbetet att identifiera, beskriva och fastställa de aktiviteter och rutiner i verksamheten som behövs för att säkra verksamhetens kvalitet.

lakttagelser

I omsorgsnämndens verksamhetsplan (antagen 2022-10-19 § 38) framgår det att nämnden ansvarar för att fullgöra kommunens uppgifter inom socialtjänsten enligt socialtjänstlagen (SoL) samt lagen om vård av unga (LVU). Vi har efterfrågat riktlinjer, rutiner eller andra styrande dokument som beskriver hur omsorgsnämnden i Storumans

kommun hanterar inkomna orosanmälningar. I intervjuer framgår det att det inte finns några riktlinjer eller skriftliga rutiner inom området på varken nämndsnivå eller förvaltningsnivå. Vi har under granskningens gång däremot tagit del av en arbetsrutin som beskriver ovanstående. Rutinen är framtagen av chef inom Individ- och familjeomsorgen (IFO) och är daterad 2023-11-17. Vi har även tagit del av en skriftlig beskrivning av hur förvaltningen arbetar när en anmälan mottagits. I intervjuer framgår det man inom förvaltningen använder sig av Socialstyrelsens handböcker som tydliggör handläggningen inom området och de BBIC-mallar¹ som finns integrerade i verksamhetssystemet. Fysiska kopior av Socialstyrelsens handböcker uppges finnas tillgängliga för samtliga handläggare inom socialtjänsten och vara det dokumenterade stödet som finns att tillgå i handläggningen av en orosanmälan. Vi noterar däremot att det i processtödet framgår att sen skyddsbedömning ska göras inom 24 timmar och att en förhandsbedömning ska göras inom två veckor. I processtödet framgår det också att socialtjänst ska återkoppla till anmälaren om en utredning inleds eller ej.

I intervjuer och i den skriftliga beskrivningen framgår det att inkomna orosanmälningar gällande barn och unga i hanteras av mottagningsenheten. Mottagningsenheten består av två förste socialsekreterare och är en del av IFO. De två förste socialsekreterarna uppges vara erfarna socialsekreterare som turas om att administrera mottagningsenheten. Mottagningsenheten tar emot samtliga anmälningar och ansvarar för att göra en skyddsbedömning inom 24 timmar samt inom fjorton dagar bedöma om en utredning ska inledas eller inte. Vid beslut om att en utredning ska inledas gällande barn fördelas den vidare till någon av de fyra socialsekreterarna som arbetar med barn-, ungdoms-, och familjerättsärenden. I förste socialsekreterarnas arbetsuppgifter ingår även arbetsnära ledning för socialsekreterare för att bland annat säkerställa en rättssäker handläggning. Samtliga medarbetare uppges uppfylla kraven avseende socionomexamen samt ha erfarenhet av handläggning av barnärenden och arbetar med både utredning och uppföljning av barn- och ungaärenden. Enheten leds av en enhetschef som också är chef för samtliga enheter inom IFO samt för myndighetsutövning gentemot äldre samt LSS².

Enligt uppgift genomfördes det en omorganisation under hösten 2019 då man beslutade om nuvarande organisering. Syftet med omorganisationen uppges vara för att förbättra både kvaliteten på det sociala arbetet och arbetsmiljön. Fram tills detta arbetade alla socialsekreterare med alla förekommande ärenden och alla fick även vara beredda på att handlägga orosanmälningar. I intervjuer ges det uttryck för att nuvarande rutiner för att hantera inkomna orosanmälningar är ändamålsenliga för verksamheten och att man inte har uppmärksammat några större avvikelser.

I intervjuer framgår det att socialtjänsten vanligtvis tar emot orosanmälningar genom telefon, fax, brev samt via en e-tjänst som finns tillgänglig på kommunens hemsida. Det uppges vara mottagningsenhetens ansvar att regelbundet under arbetsdagen bevaka ifall en anmälan inkommit. Mottagningsenhetens telefontid är måndag-onsdag samt

¹ BBIC, barns behov i centrum, en struktur för handläggning, genomförande och uppföljning av myndighetsutövning

² Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

fredagar 09.00-11.00. Storumans kommun har ett avtal med SOS-alarm (daterat 2020-04-02) som tar emot anmälningar utanför kontorstid som vidarekopplar samtalet till omsorgsnämndens ordförande. Avtalen är enligt uppgift ett nämndsbeslut. Enligt avtalet ska nämndens ordförande därefter kontakta IFO-chefen som gör en första bedömning om åtgärder behöver vidtas och som ansvarar för att en skyddsbedömning gällande barn/unga görs inom ett dygn. Om IFO-chefen inte är tillgänglig ska någon som arbetar med handläggning av barn och unga kontaktas..

I intervjuer upplevs ansvarsfördelningen avseende handläggningen av inkomna anmälningar som tydlig, även om det inte finns beskrivet i något dokument. Det nuvarande joursystemet upplevs som välfungerande utifrån de förutsättningar som finns i kommunen idag samtidigt som man är medveten om att det innebär stora risker. I intervjuer framgår det att denna fråga diskuterats i perioder med anledning av att det i praktiken innebär att handläggare kan bli uppringda avseende en inkommen orosanmälan oavsett tid på dygnet.

I granskningen framgår det att chefen för IFO och mottagningsenheten veckovis går igenom samtliga inkomna orosanmälningar. Syftet med mötena är enligt uppgift för att ha en dialog kring bedömningar och för att säkerställa att skyddsbedömningar och förhandsbedömningar görs inom rätt tid. Dessa egenkontroller sker på verksamhetsnivå och resultaten eller några analyser presenteras inte för omsorgsnämnden. I samband med sakavstämning uppges i mottagningsenheten i snitt ta emot en anmälan avseende barn per vecka. Enligt uppgift ska förvaltningen framgent följa upp datum för skydds- och förhandsbedömning i den statistik

Bedömning

Säkerställer omsorgsnämnden att det finns ändamålsenliga rutiner för hantering av inkomna orosanmälningar?

Delvis.

Utifrån genomförd granskning är vår bedömning att det finns rutiner för och arbetssätt för hantering av inkomna orosanmälningar och att dessa till viss del finns beskrivna i ett processtöd. Genomförd granskning visar även att personalen som handlägger anmälningar har den kompetens som tydliggörs i socialtjänstlagen.

Genomförd granskning visar däremot att det saknas styrande dokument som beskriver hur omsorgsnämnden hanterar inkomna orosanmälningar. Vår bedömning är därmed att nämnden inte lever upp till vad som framgår i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete där det framgår det ska finnas rutiner som beskriver ett bestämt tillvägagångssätt för hur en aktivitet ska utföras samt ange hur ansvaret för utförandet är fördelat i verksamheten. Vi ser positivt på att det under granskningen gång inkommit en skriftlig rutin som tydliggör detta, men utifrån att granskningen är avgränsad till år 2023 som helhet påverkar inte den bedömningen. Vi noterar även att nuvarande organisering för hantering av anmälningar utanför kontorstider är en sårbar struktur med en ökad risk för att en anmälan inte blir hanterad i enlighet med lagens krav.

System för egenkontroll

Revisionsfråga 3: Säkerställer nämnderna att det finns system för egenkontroll som gör att de kan uppmärksammas om eventuella brister kopplat till orosanmälan?

Enligt kommunallagen ska nämnderna inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. Nämnden ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

Socialtjänstlagen anger att socialnämnden ska verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden samt att nämnden har i uppgift att göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen. Skollagen ställer inte samma krav på huvudmannen (fritids-, kultur-, och utbildningsnämnden) som socialtjänstlagen gör på omsorgsnämnden när det gäller uppföljning av barn och ungas uppväxtvillkor. Skollagen är däremot tydlig med att huvudmannen ska bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete vilket omfattar uppföljning och analys av verksamhetens kvalitet och förutsättningar.

I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete framgår det att den som bedriver socialtjänst ska utöva egenkontroll med den frekvens och i den omfattning som krävs för att kunna säkerställa verksamhetens kvalitet. Kvalitet innebär i detta sammanhang att en verksamhet uppfyller de krav och mål som gäller för verksamheten enligt lagar och andra föreskrifter om socialtjänsten och beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter.

lakttagelser

I omsorgsnämndens verksamhetsplan för 2023 framgår det att nämnden under flera år inte haft en ekonomi i balans och att nämnden inte i tillräcklig grad vidtagit åtgärder för att anpassa verksamheten till anslagna resurser. Det framgår även att det kommer krävas aktiva beslut på nämnd- och förvaltningsnivå för att anpassa verksamheten till givna ramar. I verksamhetsplanen noteras inga mål, aktiviteter eller planerade åtgärder med bäring på granskningsområdet. Omsorgsnämndens verksamhetsberättelse för 2022 (antagen 2023-03-01 § 19) innehåller ingen särskild information avseende orosanmälningar. Däremot framgår det att det varit ett kraftigt ökat inflöde av ärenden till IFO sedan hösten 2019. Ökningen av ärenden har i huvudsak gällt barn som far illa, våld i nära relationer och missbruk.

Vid intervjuer beskrivs att nämndernas huvudsakliga uppföljning av den ekonomiska och verksamhetsmässiga utvecklingen i huvudsak sker i samband med årsredovisning och delårsrapport. Vi har även tagit del av omsorgsnämndens plan för uppföljning under året (antagen 2022-12-07 § 46). I planen framgår det att omsorgsnämnden tar del av återrapporteringen avseende ekonomi, verksamhet och intern kontroll i samband med årsredovisningen och delårsrapporter. Nämnden ska även löpande ta del av verksamheternas ekonomiska utveckling vilket går att bekräfta vid genomgång av omsorgsnämndens protokoll för perioden september 2022 till oktober 2023.

I omsorgsnämndens delårsrapport per augusti 2023 (antagen 2023-09-20 § 42) framgår det att antalet orosanmälningar ökade under pandemin och att det inte går att se någon tydlig minskning i inflödet. I rapporten framgår det att det under perioden januari till augusti 2023 inkom 152 orosanmälningar på bar och att 38 av dessa ledde till utredningar. Under motsvarande period år 2022 inkom 108 anmälningar som i 46 fall ledde till utredningar. I delårsrapporten framgår det att nämnden prognostiserar en avvikelse mot budget om cirka -12 mnkr vid årsslutet där -10 av dessa är hänförliga IFO. I huvudsak beror underskottet på ett ökat antal placeringsärenden som är kostnadsdrivande. Enligt delårsrapporten kommer det stora inflödet av nya ärenden att kräva nya sätt att arbeta som inte kräver köp av vård och behandling och fler barn och familjer behöver i större utsträckning få stöd och hjälp i sin hemmiljö. Detta innebär att det kräver ett intensivt arbete med fokus på både ekonomi och kvalitet och där nya lösningar och åtgärder ska prövas för att reducera kostnaderna med bibehållen kvalitet i verksamheten. Slutligen framgår även att det i budget inte finns något utrymme för befarade placeringar gällande bland annat barn vilket innebär att samtliga nya placeringar under året kommer att hamna utanför tilldelad ram.

Vid genomgång av omsorgsnämndens protokoll framgår det att nämnden 2023-10-18 § 56 tar del av verksamhetsrapport avseende IFO. I protokollet framgår det att man ser en utveckling av inkomna anmälningar som avser frånvaro i skolan på grund av psykisk ohälsa samt att man implementerat processtödet avseende frånvaro och närvaro.

Vi noterar att omsorgsnämndens internkontrollplan 2023 (antagen 2022-12-07 § 50) inte innehåller några risker eller kontrollmoment med bäring på granskningsområdet. Vi har efterfrågat omsorgsnämndens kvalitetsberättelse för 2022 och blivit hänvisade till ett avsnitt i verksamhetsberättelsen som behandlar kvalitet. Vi noterar att det i verksamhetsberättelsen inte framgår att det genomförts några systematiska kontroller för att säkra verksamhetens kvalitet inom granskningsområdet. I samband med sakgranskning av revisionsrapporten framgår det att förvaltningen kommer att påbörja arbetet med en egenkontrollplan avseende IFO under januari 2024.

Fritids-, kultur-, och utbildningsnämndens verksamhetsplan för 2023 (antagen 2022-09-19 § 51) innehåller ingen information med bäring på granskningsområdet. Det framgår en kortfattad beskrivning av att samverkan med bland annat socialtjänsten kommer att vara ett prioriterat område framgent. I verksamhetsberättelsen för 2022 (antagen 2023-02-20 § 5) framgår det att grundskolan tillsammans med socialtjänsten, primärvården och BUP utvecklat de lokala rutinerna för samarbete kring elever med problematisk skolfrånvaro och psykisk ohälsa. Därtill framgår det att ett av nämndens prioriterade områden har varit att stärka elevhälsan. Nämndens delårsrapport per augusti (antagen 2023-09-18 § 67) och internkontrollplan för 2023 innehåller ingen information, risker eller kontrollmoment med direkt bäring på granskningsområdet. Vid genomgång av nämndens protokoll för perioden september 2022 till oktober 2023 är det inte möjligt att bekräfta att internkontrollplanen antagits av nämnden.

I intervjuer framgår det att samtliga orosanmälningar som skolan gör ska registreras i kommunens arkiv för elevakter. I intervjuer framgår det att förvaltningen inte

sammanställer statistik kring orosanmälningar på övergripande nivå och att det därmed inte görs någon form av systematisk och strukturerad uppföljning eller utvärdering kring granskningsområdet på huvudmannanivå. Nämnden tar däremot del av rapporter avseende kränkingsärenden i skolan i samband med sina sammanträden.

Bedömning

Säkerställer nämnderna att det finns system för egenkontroll som gör att de kan uppmärksammas om eventuella brister kopplat till orosanmälan?

Nej.

Utifrån genomförd granskning är vår bedömning att omsorgsnämnden får en kontinuerlig uppföljning av den ekonomiska och verksamhetsmässiga utvecklingen samt att antalet inkomna ärenden och anmälningar följs upp i samband med delårsrapporten.

Genomförd granskning visar att det inte sker en systematisk och strukturerad rapportering avseende anmälningar till fritids-, kultur-, och utbildningsnämnden men utifrån att skollagen inte ställer samma krav på huvudmannen påverkar inte detta bedömningen. Genomförd granskning visar däremot att det inte sker några kontroller i verksamheten som rör orosanmälningar och hanteringen av dessa. Vår bedömning är därmed att det inte sker någon systematisk uppföljning och utvärdering av den egna verksamheten samt kontroller för att säkerställa verksamhetens kvalitet i enlighet med vad som framgår i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd.

Samlad bedömning

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Nedan redovisas revisionell bedömning för respektive granskningsområde:

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Säkerställer nämnderna att det finns rutiner avseende arbetet med orosanmälan i skolverksamheten?	Delvis	
2. Säkerställer omsorgsnämnden att det finns ändamålsenliga rutiner för hantering av inkomna orosanmälningar?	Delvis	
3. Säkerställer nämnderna att det finns system för egenkontroll som gör att de kan uppmärksammas om eventuella brister kopplat till orosanmälan?	Nej	

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att omsorgsnämnden respektive fritids-, kultur- och utbildningsnämnden **inte helt** bedriver en ändamålsenlig verksamhet när det gäller att uppmärksamma barn som far illa och hanteringen av orosanmälningar. Den interna kontrollen inom granskade områden bedöms vara **inte helt** tillräcklig.

Rekommendationer

Mot bakgrund av granskningsresultaten vill vi lämna följande rekommendationer till omsorgsnämnden och fritids-, kultur-, och utbildningsnämnden:

- Att fritids-, kultur-, och utbildningsnämnden säkerställer att det finns reviderade styrdokument som tydliggör hur arbetet avseende orosanmälningar ska hanteras och att dessa finns tillgängliga för samtlig personal inom skolan
- Att omsorgsnämnden säkerställer att det finns dokumenterade rutiner som tydliggör handläggningen och ansvarsfördelningen av inkomna orosanmälningar
- Att omsorgsnämnden säkerställer en efterlevnad till processtödet avseende återkoppling till anmälare om utredning inleds eller ej
- Att omsorgsnämnden säkerställer att utöva egenkontroll med den frekvens och i den omfattning som krävs för att kunna säkerställa verksamhetens kvalitet.

2023-12-19

Bo Rehnberg

Uppdragsledare

Gustaf Almqvist

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Storumans kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från 2023-08-30. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.

